

**Södertälje
kommun**

2020-10-09

Svar på remiss "En mer likvärdig skola" SOU 2020:28

Utbildningskontoret

Felicia Pettersson

Utbildningskontoret

08-523 019 66

felicia.pettersson@sodertalje.se

Bakgrund

Södertälje kommun har fått regeringens betänkande av Utredningen om en mer likvärdig skola på remiss. I betänkandet beskrivs ett flertal föreslagna åtgärder för att minska skolsegregationen och förbättra resurstilldelningen till förskoleklass och grundskola i syfte att öka likvärdigheten inom dessa skolformer. Betänkandet är uppdelat på tio kapitel med ett flertal förslag på åtgärder i varje kapitel. Södertälje kommun har fått möjligheten att yttra sig på betänkandet och komma med synpunkter på förslagen.

Södertälje kommuns kommentarer och synpunkter

Det är viktigt att se utredningens förslag som en helhet. Många förslag är organisatoriska, med syftet att förändra förutsättningar. Man får dock inte tappa bort att om det ska innebära faktisk skillnad för eleverna krävs det att man med stöd av dessa förändringar medvetet arbetar med att stärka kvaliteten i den undervisning eleverna dagligen får. Att införa några förslag och förkasta andra kan innebära att likvärdigheten inte stärks så som avsetts.

Nedan beskrivs förslagen i betänkandet och Södertälje kommuns kommentarer och synpunkter på dessa förslag närmre.

Kapitel 3 – ”Ansvaret för förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan”

Staten bör ta ett större ansvar för skolans likvärdighet bl.a. genom att Skolverket etableras regionalt

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att staten bör ta ett tydligare ansvar för att undervisningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan ska vara likvärdig och kompensatorisk. Skolverket bör etablera en regional närvaro, även tillsammans med andra skolmyndigheter som till exempel Specialpedagogiska Skolmyndigheten, för att säkerställa ett aktivt och nära samarbete med huvudmännen i varje region och fungera rådgivande och stödjande. Syftet är enligt utredningen att bidra till en ökad likvärdighet och höjd undervisningskvalitet. Skolverkets arbete regionalt bör även omfatta övriga skolformer och fritidshemmet.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun gör samma bedömning som utredningen gällande en tätare statlig styrning för att stärka likvärdigheten på nationell nivå. Arbetet på de regionala kontoren behöver vara flexibelt och bygga på huvudmännens skilda förutsättningar. Det är viktigt att det handlar om att förbättra för samtliga huvudmän, snarare än att jämna ut.

Södertälje kommun ser det även som viktigt att även andra skolmyndigheter, som exempelvis Specialpedagogiska Skolmyndigheten, finns representerade regionalt och att dessa samverkar med Skolverket. Det är även viktigt att det inte blir en för stor administrativ överbyggnad, utan att de regionala kontoren arbetar pricksäkert. En förutsättning är att det finns en tydlig

ansvarsfördelning mellan stat och huvudman. Det huvudsakliga ansvaret för resultatuppföljning, analyser, stödinsatser och kompetensutveckling ska ligga på huvudmännen, vilket är bra.

Södertälje kommun vill även lyfta att det hade varit positivt om fritidshemmet hade inkluderats tydligare i arbetet med betänkandet och i förslagen.

Kapitel 4 – ”Likvärdighet och skolsegregation”

Aktivt verka för en allsidig social sammansättning

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att huvudmännen för förskoleklassen och grundskolan aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter. Rektor för en förskoleklass eller grundskola ska inom givna ramar ha ett ansvar för att verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupper.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun anser att det är bra förslag, men att det är svårt att genomföra åtgärder för att skapa en allsidig social sammansättning på kommunnivå om närhetsgarantin inte får frångås. Särskilt för elever i de yngre åldrarna riskerar bostadsområden och eventuell bostadssegregation att fortsatt vara avgörande. Om det är Skolverket som ansvarar för skolval och skolplacering kommer även kommunen ha svårt att styra i frågan.

Södertälje kommun önskar även problematisera begreppet ”allsidig social sammansättning”. Det behöver finnas riktlinjer kring hur huvudmännen och rektorerna ska definiera begreppet. En risk, som även lyfts i betänkandet, är att det fastnar vid etnicitet. Det är önskvärt att det finns exempel på och stöd kring hur man kan arbeta med att skapa en allsidig social sammansättning om Skolinspektionen ska följa upp detta i sin regelbundna tillsyn, särskilt ur ett huvudmannansvar.

Förbättra tillgången till och kvaliteten i uppgifter om skolväsendet

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att uppgifter om samtliga skolenheters förutsättningar, verksamhet och resultat behöver finnas tillgängliga.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Kapitel 5 – ”Gemensamt skolval”

Ansökan om skolplacering

Betänkandets förslag

Förslaget innebär att placering av elever i förskoleklasser, grundskolor och grundsärskolor med kommunal huvudman samt mottagande av elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola med enskild huvudman ska föregås av en ansökan från vårdnadshavarna.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Ett gemensamt skolvalssystem

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att beslut om placering respektive mottagande vid samtliga kommunala och fristående skolor ska ske genom ett nationellt skolvalssystem.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun anser att det är ett bra förslag, men undrar om det är rimligt att tänka att det är praktiskt möjligt och hanterbart i ett system inom tidsramarna för ett läsår med hänsyn till alla lokala förutsättningar. Förslaget innebär en enorm omfattning av ansökningar och placeringar om det ska gälla skolplacering utifrån inflyttning, flytt inom en kommun, skolval gällande förskoleklass och de elever som saknar nästkommande årskurs på nuvarande skola, eventuell antagning utifrån färdighetsprov samt byte av skola. Även om detta sker på regional nivå handlar det bara i Södertälje kommun om cirka 3–4000 ansökningar om året. Då är inte alla byten till friskolor, andra kommuner samt mellan friskolor inräknade utan enbart byten till den kommunala verksamheten i Södertälje. Hundratals bytesansökningar inkommer fortlöpande varje termin liksom ansökan om skolplacering utifrån inflyttning förutom skolvalsperioder där många som inte är nöjda med placeringen dessutom ansöker om byte av skola innan höstterminen börjar.

Många sökande saknar även folkbokföringsuppgifter. Att säkerställa att eleven verkligen bor på den adress de uppger samt framtida inflyttningsdatum för de som ännu inte folkbokfört sig i kommunen behöver tas med i beräkningen. Av kapacitetsskäl tar Södertälje kommun vanligtvis inte emot elever från andra kommuner eftersom vi måste säkerställa att de elever som är folkbokförda här har en skolplacering nära hemmet. Därför är vi noga med att de ska vara folkbokförda i kommunen innan en skolplacering beviljas. Vi efterfrågar underlag för detta såsom t.ex. kopia på hyreskontrakt, uppgifter från Migrationsverket och liknande vilket är mycket tidskrävande.

Skolverket ska ansvara för skolvalssystemet

Betänkandets förslag

Förslaget innebär att Skolverket ska ansvara för det nationella skolvalssystemet för samtliga enskilda och kommunala huvudmän. I detta ingår att hantera ansökan, urval, mottagande i fristående skolor samt placering i kommunala skolor till förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Skolverket ska även ansvara för att vårdnadshavare ges information om skolvalet och om olika valalternativ. Skolverket ska på regional nivå samverka med skolhuvudmän och ha ett övergripande ansvar för att analysera och informera huvudmän om det prognosticerade behovet av skolplatser i de kommuner som ingår i respektive region samt löpande utvärdera arbetet.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun anser att gemensamt system kan skapa bättre förutsättningar för effektivisering, rättssäkerhet och likvärdighet. Det finns för- och nackdelar med både ett regionalt och ett lokalt system. Det är viktigt med lokalkännedom och lokala anpassningar i samband med skolplaceringar. Neutraliteten behöver däremot tas i beaktande om man väljer en lokal lösning

på skolvalssystem, för att det inte ska uppstå en intressekonflikt mellan kommunala och fristående verksamheter utifrån en konkurrenssituation.

Södertälje kommun vill även lyfta att det är viktigt med en tät kommunikation mellan Skolverket och huvudmannen vid ett gemensamt skolvalssystem. Det är framförallt viktigt i relation till skolpliktsbevakningen, omplacering av en elev som en form av disciplinär åtgärd och utredning av mottagande i grundsärskola, där ansvaret ligger kvar på hemkommunen. Det behöver även finnas en tät dialog i regionerna gällande utbyggnadsplaner och i vilken takt de verkställs, då många kommuner växer.

Uppgift om dimensionering och urvalsgrunder

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att huvudmän för skolenhet med förskoleklass, grundskola och grundsärskola ska ange hur många elever de kan ta emot vid varje skolenhet i förskoleklass samt i respektive årskurs i grundskola och grundsärskola. Kommunala huvudmän ska ange hur skolplaceringsregeln rimlig närhet ska tillämpas i kommunen. Samtliga huvudmän ska ange vilka urvalsgrunder som ska gälla för varje skolenhet i förskoleklass och respektive årskurs i grund- och grundsärskola. Skolverket ska godkänna utformningen av de urvalsgrunder som huvudmän väljer att använda sig av.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun anser att det är mycket bra att Skolverket godkänner eller avslår de urvalsgrunder som huvudmän väljer att använda sig av.

Södertälje kommun vill däremot lyfta att kapaciteten visserligen är relativt konstant från läsåret till läsåret för en årskurs på en skola, men att behovet av anpassningar finns främst inför skolvalet till förskoleklass. I ett regionalt system kan man då ifrågasätta flexibiliteten som återfinns vid en lokal lösning. Vi vill inte endast säkerställa en skola nära hemmet, utan även att så många som möjligt ska få den skola de önskar. Det medför att vi ibland kan utöka kapaciteten med ett antal platser eller en hel klass på en skola om det är organisatoriskt och resursmässigt möjligt för att gynna eleverna så fler får sitt förstahandsval och fler en skola närmare hemmet.

Skolbyte sker vid terminsstart som huvudregel

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att en elev endast ska få byta skola i samband med terminsstart. Om det föreligger särskilda skäl ska skolbyte tillåtas även vid andra tidpunkter under terminen.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har testat upplägget att endast bevilja skolbyten vid terminsstart. I flera avseenden är det att rekommendera utifrån stabilitet och förutsägbarhet för skolor, vårdnadshavare och elever. Dock finns det alltid de som önskar byta så snart som möjligt under terminen. Om en bedömning ska göras utifrån särskilda skäl medför det en omfattande hantering. Det kan röra sig om hundratals vårdnadshavare som önskar byta skola så snart som möjligt. Det kan medföra att skola och vårdnadshavare inte gör allt de kan för att eleven ska

kunna gå kvar utan hellre byter sig bort som en enklare lösning, även om det inte alltid är för elevens bästa.

Södertälje kommun anser även att det är viktigt att "särskilda skäl" definieras och att det finns riktlinjer och stöd kring hur rektorer och huvudmän bör tänka i frågan.

Överklagande av Skolverkets beslut

Betänkandets förslag

Förslaget innebär att beslut av Skolverket att underkänna en huvudmans urvalsgrunder får överklagas av huvudmannen till allmän förvaltningsdomstol. Beslut av Skolverket att frångå vårdnadshavares önskemål om skolplacering med hänvisning till att den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Andra beslut av Skolverket att placera en elev vid en skolenhet får inte överklagas.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Sekretess hos Skolverket

Betänkandets förslag

Förslaget innebär att sekretess ska gälla hos Skolverket i ärende om skolplacering för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om de kan antas att denne eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen ska inte gälla beslut i ärende.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Skolor vars verksamhet inte sammanfaller med stadieindelningen

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär utredningens bedömning att Skolverket bör analysera situationen med skolenheter som har en verksamhet som inte sammanfaller med stadieindelningen.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun ställer sig positiva till riktlinjer gällande detta.

Kapitel 6 – "Principer för placering, mottagande och urval"

Principer för placering och urvalsgrunder för skolor med kommunal huvudman

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att en elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet ska ett urval göras med en eller flera av följande grunder:

- syskonförtur,
- kvot,
- geografiskt baserat urval,
- skolspår och
- lika möjligheter.

Platser får avsättas för elever som på grund av särskilda skäl bör ges företräde framför övriga elever till en viss skolenhet. Om elevens vårdnadshavare inte har inkommit med en ansökan om placering eller om önskemålen inte kan tillgodoses ska eleven placeras vid en skolenhet med kommunal huvudman i rimlig närhet till hemmet.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer med förslaget och anser att det är positivt att syskonförtur läggs till som en möjlig urvalsgrund för samtliga huvudmän. Det är mycket bra om det leder till att det blir mer likriktat mellan kommunala och enskilda huvudmän. Att kötid föreslås tas bort som urvalsgrund för enskilda huvudmän är bra ur ett integrationsperspektiv.

Omplacering av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero

Betänkandets förslag

Förslaget innebär att kommunen får placera en elev vid en annan skolenhet om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer med förslaget och önskar lyfta att det är viktigt att behålla möjligheten att omplacera elever. Det är däremot även viktigt att det sker rättssäkert och likvärdigt. Ansvarsfördelningen bör vara tydlig och det bör även vara tydligt att det är själva placeringen som ska ske i dialog med Skolverket, inte beslutet om omplacering.

Skolskjuts

Betänkandets förslag

Förslaget innebär att rätt till skolskjuts inte gäller för elever som väljer att gå i en annan skolenhet än en som de skulle ha placerats vid enligt principen om skolplacering i rimlig närhet till hemmet. Om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen anordna skolskjuts även i dessa fall.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun har inga synpunkter på förslaget.

Kapitel 9 – ”Skolans resurser: slutsatser och förslag”

Staten behöver ta ett större ansvar för ökad likvärdighet

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslagen att staten bör ta ett större ansvar för att undervisningen i förskoleklass, grundskola och grundsärskola ska vara likvärdig och kompensatorisk. Staten bör

använda finansiella styrmedel i syfte att minska de skillnader mellan kommuner och huvudmän som kvarstår då hänsyn tagits till skillnader i förutsättningar och uppdrag, samt för att säkra en socioekonomisk kompensation mellan huvudmän.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer med förslaget.

Slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag och tillför ytterligare resurser

Betänkandets förslag

Utredningen föreslår att majoriteten av stimulansbidragen till skolväsendet ska läggas samman till ett sektorsbidrag. Varje skolhuvudman kan beviljas bidrag och det ska vara socioekonomiskt viktat. Staten ska även skjuta till ytterligare 3 miljarder årligen till det nya sektorsbidraget, utöver existerande statsbidrag.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun anser att förslaget om ett socioekonomiskt viktat sektorsbidrag, samt att de riktade statsbidragen tas bort, är bra. Kommunens självstyre bör beaktas i ett demokratiskt hänseende. Det behöver även vara administrativt enkelt att redovisa medlen, för att inte öka kostnaderna för administration. Att de socioekonomiska fördelningsnycklarna som ligger till grund för bidraget till huvudmannen publiceras offentligt är bra, men om man redovisar det per skolenhet riskerar man att skapa frånvälsskolor och frånvälsområden.

Södertälje kommun vill även lyfta att det är viktigt att arbetet är långsiktigt och att bidraget inte får variera mellan budgetåren. Det behöver finnas en stabilitet.

Förändra beräkningen av grundbeloppet

Betänkandets förslag

Utredningen föreslår även att hemkommunen vid beräkningen av det grundbelopp som lämnas i bidrag till enskilda huvudmän för varje elev ska göra ett avdrag för de merkostnader som hemkommunen har till följd av sitt ansvar att dels erbjuda alla barn i kommunen en plats i en skola nära hemmet, dels ha beredskap att ta emot nya elever.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun anser att ett avdrag vid beräkningen av grundbeloppet är positivt, då kommunen har betydligt högre kostnader för att bland annat tillhandahålla platser och hantera en fluktuation av elever. Att ha ett generellt schablonlopp är positivt i förhållande till enkelheten.

Skolpengen följer i vissa fall eleven med viss fördröjning

Betänkandets förslag

Förslaget innebär att bidrag till enskilda huvudmän för varje elev vid en skolenhet ska justeras med två månaders fördröjning när en elev byter huvudman under läsåret.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer med förslaget.

Uppföljning av hanteringen av tilläggsbelopp och Frågan om ett större statligt sektorsbidrag behöver utredas vidare

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslagen att dagens bestämmelser och ordning för beslut om tilläggsbelopp för elever på fristående skolor med omfattande behov av särskilt stöd, samt utformning och konsekvenser av ett större statligt sektorsbidrag ska utredas vidare.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun ser positivt på vidare utredning av dessa förslag.

Kapitel 10 – ”Insatser för likvärdighet i ett bredare perspektiv”

Kontinuerlig uppföljning av nationella mål

Betänkandets förslag

Sammanfattningsvis innebär förslaget att förskoleklassens och grundskolans likvärdighet och kompensatoriska förmåga behöver följas upp systematiskt och kontinuerligt. Skolverket bör i samråd med övriga skolmyndigheter kontinuerligt genomföra dialoger med skolhuvudmännen om arbetet för att nå de nationella målsättningarna. Ett internationellt råd knutet till Skolverket bör även inrättas med uppgift att återkommande lämna rådgivande synpunkter till regeringen rörande hur arbetet med att uppfylla de nationella målsättningarna går samt att vid behov ge rekommendationer angående policy till stöd för utvecklingen.

Södertälje kommuns synpunkter och kommentarer

Södertälje kommun instämmer i att det är positivt om likvärdigheten ökar på nationell nivå. Det finns däremot en risk att det blir en för stor administrativ överbyggnad. Det behöver säkras att det inte blir en överkapacitet på statlig nivå och huvudmannanivå som tar resurser från skolorna. Södertälje kommun ser redan idag att de kvalitetsgranskningar som Skolinspektionen genomför tar tid, av lärare och rektorer och tjänstemän, för dokumentinsamling, deltagande i intervjuer, sammanställningar och uppföljningar efter granskningar. Det är viktigt att förslaget leder till en mer effektiv dialog med statliga myndigheter, istället för en ökad administration som tar tid av lärarna.

Södertälje kommun delar i många avseenden betänkandets tankar kring problem och åtgärder som är nödvändiga för att stärka likvärdigheten i våra skolor. Flera av de åtgärder som utredaren pekar ut har också prövats eller prövas i kommunens grundskolor. I många fall har resultaten varit positiva, men resultaten varierar, vilket visar hur komplex frågan är. Södertälje kommun menar att ett ökat statligt inflytande i det kommunala huvudmannaskapet ställer krav på förutsägbarhet och kontinuitet i den statliga styrningen. Det betyder att åtgärderna behöver vara långsiktiga och att det behöver finnas politisk enighet kring de åtgärder som faktiskt genomförs.